

**ASPECTE MILITARE PE TERITORIUL JUDEȚULUI
BACĂU LA ÎNCEPUTUL REVOLUȚIEI DE ELIBERARE
SOCIALĂ ȘI NAȚIONALĂ, ANTIFASCISTĂ
ȘI ANTIIMPERIALISTĂ, DECLANȘATĂ
LA 23 AUGUST 1944**

de Vasile FLOREA

În luna august 1944, când inițiativa strategică trecuse în întregime de partea trupelor sovietice, comandantul suprem sovietic a executat o puternică lovitură la aripa de sud a frontului sovieto-german pe direcția Iași-Chișinău. România ocupa, în calculele comandamentului german, un spațiu geografic de mare importanță strategică, deoarece de aici se putea dezvolta o ofensivă în Peninsula Balcanică și alta spre Europa Centrală. În scopul de a opri ofensiva sovietică, Hans Friessner, comandantul grupului de armate „Ucraina de sud“ a „concentrat în porțiunea de front Iași-Chișinău-Marea Neagră, 47 de divizii, dintre care trei de tancuri și una motorizată“.¹

„În dispozitivul de apărare al grupului se aflau și două armate române: Armata 3, care forma împreună cu Armata 6 germană, gruparea Dumitrescu, situată între Prut și Marea Neagră; Armata 4, împreună cu Armata 8 germană și corpul 17 Armată germană formau gruparea Wöhler, situată între Prut-Soveja-Cășin“.² Grupul de armate „Ucraina de Sud“, denumire improprie la această dată, avea în față Fronturile 2 și 3 ucrainiene aproximativ 90 de divizii în care intra și divizia română Tudor Vladimirescu.

Frontul 2 ucrainean a primit misiunea să execute lovitura principală pe direcția Iași-Vaslui-Fălciu și, în strinsă legătură cu Frontul 3 ucrainean, să nimicească gruparea inamicului din zona Iași-Chișinău ca să cucerească inițial aliniamentul Bacău-Fălciu.

La 20 august 1944 „dată la care se declanșează ofensiva forțelor sovietice, aliniamentul Frontului germano-sovietic trecea în Nordul Moldovei și sudul Bucovinei sensibil la est de Carpații Orientali de-a lungul colinelor premontane, după care, cam în dreptul Pașcanilor el se recurbă în unghi drept intersectînd Siretul, Prutul și ajungînd la Nistru“³.

1 Ion Coman, P. Dămăceanu, Ion Gheorghe, *Marea conflagrație a sec. XX*, Ed. Politică, București, 1971, p. 383.

2 *Ibidem*, p. 383.

3 *Ibidem*, p. 386.

Ofensiva sovietică rupe apărarea germană în podișul Moldovenesc și pe Nistrul inferior, cu o iuțea care l-a determinat pe comandantul grupului de armate „Ucraina de Sud“ să renunțe la ocuparea dispozitivului fortificat Focșani-Nămoloasa-Brăila, unde el spera, inițial, să oprească înaintarea trupelor sovietice. Puternica ofensivă sovietică a dus la ruperea în două a grupării Wöhler, o parte fiind împinsă pe direcția Roman-Bacău.

Hans Friessner, aflat temporar cu cartierul său general la Slănic Moldova, dădea ordine contradictorii, confuze, deoarece el nu deținea informații precise privind situația reală asupra evenimentelor revoluționare ce se desfășurau la București.

La 23 August 1944, la Slănic Moldova, în atmosfera încordată a cartierului general al grupului de armate germane „Ucraina de Sud“ se luau încă, la ora 18,50 decizii în care intra în calcul cooperarea armatei române. Abia târziu seara, după ora 20, ne informează istoricul vest-german Andreas Hillgruber⁴, Hans Friessner se convinge de arestarea marșalului I. Antonescu și duce tratative cu Gen. Sănătescu, șeful noului guvern, privind statutul prizonierilor germani în România.

Comentind semnificația declanșării revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, istoricul german Hans Kissel scria „pentru grupul de armate «Ucraina de Sud» 23 August 1944 înseamnă nu numai și nu atât pierderea unui aliat cât mai ales adăugarea unui nou adversar“⁵.

Evenimentele revoluționare de la 23 August 1944 au provocat conșter-nare și derută în rîndul șefilor militari germani de la Slănic-Moldova, care, sub presiunea retragerii precipitate a trupelor germane au încercat un nou tur de orizont asupra fișiei de baraj între Focșani și Dunăre. Astfel, comandamentul german n-a mai avut posibilitatea de-a folosi sistemul de fortificații părăsit de unitățile române în noaptea de 24 spre 25 august 1944, „cu excepția citorva cazemate de pe Valea Trotușului care au fost ocupate pentru scurt timp de rămășițe ale unor unități hitleriste retrase de pe front“⁶. În retragere prin trecătorile Carpaților Orientali, hitleriștii au jefuit și incendiat satele Preluci-Brusturoasa și Palanca pe Valea Trotușului și Poiana Sărată de pe Valea Oituzului. Numeroși cetățeni au însoțit trupele sovietice și române pe potecile și înălțimile Carpaților Orientali ajutîndu-i să scurteze calea, să evide ambuscadele inamicului și să asigure surprinderea în acțiuni. Așa au procedat locuitorii satelor Asău, Goioasa, Ciobănuș și Straja care au călăuzit o unitate sovietică și una română, ajutîndu-le să ocupe tunelul de la Goioasa

4 Andreas Hillgruber, Hitler, König Carol und Mareschall Antonescu. Die deutsch — rumänischen Beziehunghen, 1938—1944, conf. Eugen Bantea, *op. cit.*, p. 31.

5 Eugen Bantea, *Insurecția română în Jurnalul de război al grupului de armate germane Ucraina de Sud*, Ed. Militară, 1974, p. 65.

6 Gh. Zaharia, C. Vayda, Gr. I. Badea, I. Bunta, M. Covaci, C. Fodor, A. Simion, Gh. Țuțui, *Rezistența antifascistă în partea de nord a Transilvaniei*, Ed. Dacia, Cluj, 1974, p. 190.

și să deschidă comunicația din Valea Troțușului. „Dacă în sud armatele fronturilor 2 și 3 ucrainian, trecînd prin zonele unde inamicul hitlerist fusese zdrobit de trupele române, trebuiau să se desfășoare la poalele sudice ale Carpaților Meridionali, s-a prevăzut ca alte unități sovietice să pătrundă în interiorul arcului carpatic, direct peste Carpații Orientali, spre a-i forța și deбуша în estul Transilvaniei“⁷.

În ciuda mării presiuni sovietice, trupele germane aflate la „extremitatea nordică pe versanții Obcinei Mari, apoi pe versanții estici ai munților Stînișoarei, intersectați pe la mijlocul lor, după care linia frontului urma în 30-31 august traseul versanților estici ai munților Bistriței, în fața Ceahlăului și atîngea munții Ciucului⁸, continuau să-și mențină coeziunea, creasta principală a Carpaților putînd fi trecută abia în a doua decadă a lunii septembrie. Dimpotrivă spre sud, „forțele sovietice au împins pe germani la trecătorile principale (Ghimeș-Palanca, Uz, Oituz) și în ultimele zile ale lui August le-au depășit, luptele, continuînd în zona muntoasă de la vest de aceste defilee“⁹. În fața celor trei armate sovietice (Arm. 40-a, Arm. 7 și un grup hipomecanizat) care asaltau Carpații Orientali, comandamentul german, avantajat în defensivă de terenul muntos, opunea forțe foarte reduse (două divizii plus cîteva grupuri de luptă¹⁰. De exemplu, grupul de luptă care bara „trecătoarea Oituz avea în componere doar foarte puține forțe de infanterie (două companii de pușcași) și cîteva tunuri antiaeriene de 8,8 cm, iar grupul Festner, care asigura la Goioasa, Valea Troțușului spre nord-vest, cuprindea circa 500 de oameni, iar la trecătoarea Ghimeș, grupul de luptă avea doar 150 de oameni¹¹. Aceasta este sensul regretului exprimat de Friessner în memoriile sale postbelice (Verratene Schalachten, Die Tragödie der deutschen Wehrmacht in Rumänien), referindu-se la segmentul carpatic care a intrat în raza insurecției române.

În pofida acestor poziții, după 28 august situația trupelor germane și ungare a devenit foarte critică pe frontul din Carpații Orientali, mai ales în sectorul Oituz, Coșna-Ghimeș-Bicaz. Încă de la 27 august trupele maghiare purtau lupte grele pentru apărarea Văii Uzului, iar comandamentul Grupului de armate Ucraina de Sud este constrîns să schimbe a doua oară misiunea Div. 4 munte, pentru a fi aruncată, spre răsărit în Valea Uzului și trecătoarea Oituz. Regimentul 8 grăniceri, după ce a acționat împotriva trupelor germane, s-a deplasat pe itinerariul Valea Tarcăului-Valea Asăului-Comănești, Moiniești-Bucșești, pregătindu-se pentru curățirea masivului Berzunți de forțele hitleriste.

Forțele româno-sovietice străpung frontul de apărare hitlerist în mai multe puncte, înaintînd sub foc inamic aproximativ 6-8 km., în Pasul

7 Eugen Bantea, *op. cit.*, p. 114.

8 Eugen Bantea, *op. cit.*, p. 115.

9 *Ibidem*, p. 115.

10 *Ibidem*, p. 116.

11 Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht, p. 89, cf. E. Bantea, *op. cit.*, p. 116.

Oituz. Luptele purtate în această zonă în următoarele zece zile au fost foarte grele, deoarece trupele germane și ungare, avantajate de teren, opuneau o rezistență înverșunată. La 30 august, se înscrie o pagină memorabilă în istoria acțiunilor insurecționale pe teritoriul județului Bacău. Trupele române au atacat trupele ungare pe la sud de strimtoarea Ghimeș, forțându-le să se retragă la 4 km de granița impusă prin Dictatul de la Viena din 30 august 1940. După ce a fost curățit de inamici, masivul Berzunți, unde au fost capturați 500 de militari germani și o mare cantitate de armament, ofensiva trupelor române pe direcția Cașin-Oituz s-a intensificat. Pe teritoriul de vest al județului Bacău de unde începe zona muntoasă, au avut loc mari bătălii ofensive care au forțat trupele germano-maghiare să părăsească intrîndul secuiesc, înlesnind traversarea Carpaților Răsăriteni de către forțele româno-sovietice pornite din vestul Moldovei. Succesiunea retragerii repetate a trupelor germane se reflectă și în deplasarea sediilor comandamentelor grupului de armate Ucraina de Sud și a armatei a 8-a germane. În speță grupul de armată „Ucraina de Sud“ și-a avut comandamentul la Slănic Moldova pe 23-24 august; la 25 august s-a aflat la Sfintu Gheorghe, la 26 august la Bodoc, apoi la Sovata. Traseul postului de comandă ale armatei a 8-a a fost ceva mai puțin „sacadat“ Comănești în zona Bacău (23 august), Miercurea Ciuc (24-26 august), Toplița (27 august)¹². Rezultă astfel o extrem de frecventă schimbare a posturilor de comandă, reflectare a crizei provocate aripei sudice a dispozitivului strategic nazist și evoluția rapidă a situației de insecuritate a trupelor hitleriste pe teritoriul județului Bacău, precum și poziția importantă a acestui teritoriu în ansamblul operațiilor de traversare a Carpaților Orientali de către trupele româno-sovietice în Transilvania.

ASPECTS MILITAIRES SUR LE TERRITOIRE DU DISTRICTE DE BACĂU
 AU COMMENCEMENT DE LA REVOLUTION D'ELIBERATION SOCIALE ET
 NATIONALE, ANTIFASCISTE ET ANTIIMPERIALISTE DÉCLANCHÉ
 A 23 AOÛT 1944

R É S U M É

En commençant du Août 1944, l'initiative stratégique appartient totalement à l'armée soviétique, qui a exécuté une offensive dans le secteur méridional du front soviéto-allemand en ayant l'orientation générale vers Iași-Chișinău.

Dans ce contexte, éclate à 23 Août la révolution d'élaboration sociale et nationale, antifasciste et antiimperialiste.

¹² Eugén Bantea, *op. cit.*, p. 121.

La signification de la révolution roumain, de point de vue militaire, a été soulignée par l'historien allemand Hans Kissel qui écrivait :... „pour le groupe de l'armée Ucraina du Sud“, 23 Août 1944 signifie non seulement la perte d'un allié mais surtout l'acquisition d'un nouvel adversaire“.

Entre 24 et 31 Août. sur le territoire du district de Bacău eut lieu des nombreuses luttes menés par l'armée roumain contre l'armée allemande, surtout dans les region montagneuses des Carpats Orientals.

Pendant le retrait, les troupes hitleristes ont incendié des villages et ont commis des massacres.

Dans les vallés de Trotuș, Oituz et dans le defilé de Ghimeș les roumains. ont menés des luttes acharnées contre les troupes hitleristes en libérant la zone toute entière jusqu'à la fin du mois Août.